

YLÖS HELVETISTÄ

KIRJ. KONRAD LEHTIMÄKI
(Jatk. edell. num.)

— Veljeni... mennään täältä...

He istahtivat, ja kuljettaja pani auton liikkeelle; mutta he pääsivät vain hiljaa eteenpäin — sulletun portin taakse oli kokoontunut suuri utelladen joukko, joka jännittyneenä kuunteli huutoja, talen kohinaa, ja katsoi ylöspäin kohoavaa, yhä sakenevaa savupatsasta.

Hiukan jälkeensä kun Marcus oli saapunut lentokentälle, ilmestyi ilmailuosaston ylipäälikkö persoonallisesti sinne. Hän kutsui Marcuksen luokseen ja ilmoitti, ettei yksikään ilmailija saa toistaiseksi poistua milinkään ja kaikki koneet on pidettävä lähtövalmiina.

Kafkeksi onneksi ei hän ryhtynyt tarkastamaan koneita — hän olisi silloin huomannut että yksi uusista koneista oli poissa.

Kenraalin lähdettyä puhui Marcus huolestuneena Antoniukselle:

— Mitä nyt on tehtävä? Eikö siinä pitäisi olla kaupungilla?

Antonius vastasi hiljaa ja varmas-ti:

— Ole huoletta! Minä olen vuosikaudet ajatellut tätä asiaa lukemattomilta eri puolilta. Muutamien toverien kanssa olemme suunnitelleet kaikki pienimpiä yksityiskohtia myöten: jokaisella on oma tehtävänsä ja omat apulaisensa. Ennen iltaa ei minua tarvita missään, ja silloin me kyllä lähdemme täältä vähiin äänin...

Hän ilmoitti että toveri B. oli harjoitusten pyyntöjensä jälkeen hänen luovallaan käynyt noutamassa 3—4 palloa — ja nyt hän koneineen odottaa kaupungin ulkopuolella. Jos kapina-leet alkaisivat joutua tappiolle, telefoneeraisi Augustus hänelle...

Marcus muisti sen tavattoman voiman ja rauhon, mikä silloin kokouksessa oli kuvastunut tuon nuoren miehen jäntevillä kasvoilla.

ARSENAALIIN!

Ilta alkoi jo lähetä, mutta yhä jatkuu taistelun pauhu kaupungin eri kullilla; toisinaan se heikkeen hiukan, toisinaan yltyi hirmumyrskyn tapaiseksi. Vain arsenaalin tahoilta kuuluva jyrinä pysyi samanaikaisena. Täältä sai Antonius sanan, että taistelu on jokseenkin tasaväkistä, mutta kaupungilta he eivät saaneet mitään tietoa.

Tuo epätoivoisuus ja taukoamaton taistelu jyske oli hermostuttanut Marcusta tavattomasti. Pitkät ajat tuottivat hänestä siitä, että tämä on samaa taistelua kuin isänkin kaatuessa; hän on kotonaan samoin kuin silloinkin, kuunnellen kuularuiskujen räitäntää. Ja kun taas huomasi totuuden, ihmetteli hän, miten samanaikaisesti kaikki oli kuin silloinkin...

— Ei, kyllä minun hermoni pilaantuivat siellä vankilassa! — puhui hän katkerasti ystävilleen. — Tuskin voin olla paikallani! En minä ennen ollut tällainen!

— Älä lainkaan ihmettele! — lohdutti Antonius. — Se johtuu toimituspuolesta! Ei sitä kestä vahvakaan hermo!

Juuri silloin kuului järeän tykin laukausta arsenaalilta päin, ja heti sen jälkeen graanatin räjähdys.

— Tuo oli huimavasti 28 cm. haubi-ti! — sanoi Antonius ja lisäsi vakavasti:

— Kenenkä puolella se henee? Ettei vain hallituksen joukoilla...

Pienemmät tykit olivat alkaneet jyrinä entistä ankarammin, ja aivan toisaalta, kaupungilta päin, kuului väliillä kuularuiskujen räntäin ylitse ihmisjoukon tuhataäninen huuto...

— Kunnan eivät vain räjähdyttäisi ampumatarvevarastoa. Voi käydä niin, että tarvitsemme sitäkin, kun meillä... Niin jos... vihollinen.

Alkoi jo hiukan hämärtää, mutta mitään ratkaisua ei tullut — tykit jyräsivät yhä samalla voimalla.

Silloin väliahti häikäsevä leimahdus — niinkuin satakertainen salama; sitten jyrähdys, aivan kuin koko avaruus olisi oimutuisesti revähtänyt taivaanrannasta toiseen — ja siitä säesti luhistuvan kivirakennuksen kamala ryske...

— Nyt luulen, että palkkajoukkojen tykistö on valmis! — huudahti Antonius hiltästy.

Jospa hän vain olisi osannut pudottaa pienen yhtäyhyin kuin suuria...?

— Ole huoletta... Hän on sen kokouksen jälkeen salassa harjoitellut samanlaisella pallolla...

— Eivät todellakaan enää ammu! — huudahti Marcus vilkastuen. — Mutta näetkö sitä?

— En... en näe! — vastasi Antonius ihmetellen. — Sitä ei todellakaan näy, vaikka hämärtää vasta tämän verran!

— Katso! Ettei vain ampumatarvevarasto alkaisi palaa...? — kuisiasi Marcus.

He katsoivat taas äänettöminä. Tykkien jyrinä oli kokonaan tauonnut, silloin tällöin vain kuului arsenaalin seuduilta kuularuiskun särinä — niinkuin joku olisi leikkilään pörrytännyt... sielläpäin roihusi myöskin valtava tulipalo.

Ilma muuttui pimeämmäksi, ja tulipalo tuntui yhä yltävän. Niitä alkoi näkyä kolmelta, neljältä eri kohdalta; niiden loimu leiskahti toisinaan häikäsevin kirkkaaksi, toisinaan hiukan himmenä. Ilma oli niin tyyni, että punertava savu nousi miltei pystysuoraan korkeutta kohden... Marcuksen mielestä koko miljoonakapunki oli kuin kohiseva, hehkuva, jättiläisajho...

Silloin alkoi läheiseltä kadulta kuulua juoksevien askeleiden yhtäjaksoista kopinaa ja väliillä epäselviä huutoja:

— Arsenaalii! Arsenaalii!
— Arsenaalii on valloitettu!
— Nyt saadaan aseita!
— Aseihin! Aseihin!
— Mistä ne tietävät sen? — kysyi Marcus hämmästyneenä.

Antonius otti tuskustaan punaisen ilmoituslapun ja sanoi tyneesti:

— Arsenaalii valloituksen ilmoittaminen on ollut myöskin erään toverin huostassa. Hänellä ei ole mitään sanuttu tehtävää — ja hänen apulaisensa ovat jo kolmen tunnin ajan olleet kaupungin eri puolilla, valmiina jakamaan nämä liput merkin saatuaan.

— Mutta ellei olisi onnistuttukaan valloittaa sitä...? — änkytti Marcus hämmästyneenä.

— Silloin ilmoitukset olisivat olleet tarpeettomat; he olisivat kuitenkin odottaneet paikallaan huomis-taan... Marcus oli näkevänsä ikään kuin hymyn häivähdyksen Antoniuksen huulilla ja sopersi ihailien:

— Sinä olet merkittävä mies...

— Näähän nyt loitavia! En minä yksin ole ollut... Muutaman toverin kanssa olemme jo vuoden ajan harkinneet kukin oman tehtävänsä yksityiskohtia, ja kaikki, mitä edeltäpäin on voitu valmistaa, se on valmistettu.

Kuularuiskujen tuli lakkasi kokonaan; joitakin yksinäisiä kiväärinlaukauksia vain kajahti — niinkuin vanhat, uskolliset vahtikoirat, jotka yöllä puoleksi nukkuneinakin silloin tällöin haukahtavat.

Kun sitten konetykit yhtäkkiä alkivat raivoisesti jyristä, vaikutti se niin voimakkaasti Marcuksen hermoihin, ettei hän voinut estää väritystä. Kiväärin pauke kiihtyi, kuularuiskut ärähtivät taas uhkaavasti kunni levostaan häirityt villipedit — tulipalon liekkiin tuntuivat yltävän, punertuvan; kuului epämääräistä rysteystä ja huminaa ja eräässä paikassa leimahti muutaman kerran punainen tulitöyhtö ylöspäin — niinkuin joku raivostunut hirviö olisi voitonriemuksi hulmauttanut tuliharjaansa...

Kafken lisäksi kuului taaskin jostakin kaukaa entistä hurjempi huuto.

— Olikohan se avunhuuto? — ajatteli Marcus tuskarustuneena.

LAULAEN KUOLEMAAN.

Komiteaan kuuluvat ilmailijat olivat päättäneet, että vain Antonius ja Marcus menevät kokoukseen; herättäisi liaksi huomiota jos monta olisi vasten kieltoa poissa. Ja puoli kahdeksan aikana lähtivät he hiljaa ulos takaportista.

Kaikki tulipalot oli kapinallisten toimesta sammutettu. Tämä puoli kaupunkia oli miltei kokonaan heidän hallussaan, ja katuväläistus oli sammutettu.

Kun he olivat vähän matkaa kulke-neet, ilmestyi pimeydestä tumma möhkäle; panssariauto.

Antonius astui varmana kuljettajan aulalle, ja kuisiasi jotakin. Etupuo-lle ilmestyi pieni punainen lyhty, ja kun he olivat nousseet autoon, lähti se liikkeelle hiltästy jymästen.

Autossa oli jo ennestään toveri B. Kun Marcus pimeässä istui hänen viereensä, tunsi hän tämän tarttuvan käteensä ja sanovan liikutuksesta vä-risevällä äänellä:

— Veljet... Työväenpuolue on julistanut suurlakon kaksi tuntia takaperin! Yksikään junä ei ole sen jäl-keen lähtenyt kaupungista — eikä tule lähtemään! Yksikään pyörä ei huomenna pyöri!

Tuosta äänestä soiinahti salaperäisen ilo ja varmuus. Marcus ei ollut koskaan kuullut sitä sellaisena. Siitä tarttui häneenkin selittämätöntä varmuutta ja rohkeutta.

He olivat kulkeet vasta vähän matkaa, kun he saapuivat katusululle, jota varustettiin kuumeentapaisella kireillä. Joukon johtajana toimi-va työmiehes tuli heidän huokseen ja ilmoitti, että N:n torilla pidettävän kokouksen takia on tämä puoli kaupunkia kokonaan sullettu katusululla, jotteivät palkkajoukot pääse aseettomien kimppuun. Hän ilmoitti mistä he pääsevät torille.

Sanottua palkkaa lähetsään näkivät he yhä enemmän äänettömiä joukkoja, jotka kaikki pyrkivät samaan suuntaan kuin hekin; pimeä-sä he näyttivät epämääräisiltä haamuilta.

Eräässä torille johtavan pääkadun risteyksessä seisoi lukuisa aseellinen joukko, sotilaita, jotka olivat repineet irti olkalappunsa, ja seuraavassa risteyksessä oli luja katusulku kuularuiskuneen ja konetykkineen.

Eräs nuori upseeri tuli heidän luokseen ja johdatti heidät saman poikkikadun ensimmäisestä portista sisään ja sieltä, säretyin tiilitalan aukosta, toiseen pihaan kautta samalle kadulle.

keskikaupungille johtavan pääkadun varrella. Onneksi oli se kapinallisten kaupunginosan puolella, mutta aivan läheltä kuului taistelun melua. Kun he olivat ajaneet auton pihaan ja nousivat toverinsa asuntoon, näkyi ikkunasta omituinen näky.

Noin sadan metrin päässä oli pieni puutalo alkanut palaa, ja sen keller-tävässä valossa laittoivat kapinalliset parhaillaan barrikaadia.

Kaikki kävi uskottoman nopeasti. He olivat jo aikaisemmin pysäyt-täneet kokonaisen jonon raitiovaunuja. Yksi toisena jälkeen lykkätiin lähemmäksi, silmänräpyksessä tarttuivat niihin kymmenet miehet, ja kevyesti kuin tyhjät tavaranalvatit kaa-tuivat ne poikkitaan kadulle suureen rökkiöön! Siihen joutuivat rikkinäiset autot, lähiporot lyötiin säpäleiksi ja pihoilta tuotiin vaunuja, laukkuja, kiö kasvoi kuin taikavoimalla...

Tulipalon loisto kiihtyi yhä, nyt he huomasivat etäimmällä pari pienempää panssariautoa, jotka antoivat silloin tällöin kuularuiskujen särästä, ikäänkuin koetellakseen, ovatko Run-nossa.

— Minä en ymmärrä, miksi ne eivät ammu yhtämittaa...? puhui Antonius kuin itseksensä. Jospa ne odottavat jotakin...

Paljon ne nykyin tekivät tuhoa. Katusulku oli vielä liian heikko; kuulat sinkoilivat vaunujen lävitse kuin pahlaviltoikoista. Haavottuneita kannettiin taukoamatta eräälle pihalle, jossa valkoihainen mies (luultavasti lääkäri) näytti kireisesti häärivän. Julius kalpeni, katsellessaan kääntäen, miten kuolleet siirrettiin vain hiukan syrjään.

Silloin kuului toisaalta kiihkeitä huutoja:

— Tietä, tietä, tietä!
Väkijoukko puristautui seinä vastaan, ja keskelle aukeni kapea väylä, jota myöten noin 50-miehinen asetettu joukko nopeasti marssi katusulku-kohden.

Mutta he eivät ehtineet vielä mää-räpäikkäänsä, kun joukon huuto kajahti entistä rajuimpana — ja siinä kuvastui aivan kuin vihäa ja kauhua. Samassa he näkivät epäselvästi, miten keskikaupungilta päin läheni peräkkäin joitakin suuria, harmaita...

Tulipalon kaameassa valossa ne muistuttivat kömpelöitä mammutteja... Noin sadan metrin päässä ne asettuivat rinnakkain, seisahuivat... — Minä pelkäsin tuota! — huudahti Antonius kiihtyneenä. — Ne alkoivat murtautua tästä torille!

— Mutta kai tänne heti apua tulee...? — änkytti Marcus.

— Tietysti ne tiedon ovat lähettäneet... Mutta sitä ennen... Niillä on neljä konetykkiautoa ja vielä kuularuiskuja... Katso, nyt ne alkavat!

Palavan talon katto putosi sisään ja roihusi nyt suunnattomana liekkipat-saana. Ympäristö oli kirkas kuin aurinkou valossa, ja he näkivät kauhis-tuneina kapinallisten ainon kuularuiskuauton pirstoutuvan muutamassa sekunnissa — hyökkääjät olivat kohdistaneet siihen kaiken tulensa.

Heti sen jälkeen tuli katusulun vuoro: Siellä räiskyi, räjähteli; vammunsi-paleet, lankunpätkät sinkoilivat pyry-nään ja tuo suuri rökkiö hupeni nopeasti, salaperäisesti, aivan kuin hirvit tähtivät, näkymättömät hampaat olisivat sitä raivoisesti pureksineet... Sulun puolestaajat kaatuivat joukoittain paikalleen — mutta yksikään ei kääntynyt...

Juuri silloin sattui jyrinä muuttaman sekunnin väliä — ja nyt su-